

ความเคลื่อนไหวในจิตรกรรมไทย

โดย

นายสุวรรณ ละม่อม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปไทย

ภาควิชาศิลปไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

MOVEMENT IN THAI PAINTINGS

By

Suwan Lamom

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF FINE ARTS

Department of Thai Art

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2009

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ความเคลื่อนไหวใน
จิตรกรรมไทย” เสนอโดย นายสุวรรณ ละม่อม เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปไทย

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ปริญญา ดันตีสุข
2. อาจารย์ ชงชัย ศรีสุขประเสริฐ

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ชลุด นิ่มเสมอ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิชัย ภิรมย์รักษ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ปริญญา ดันตีสุข)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ชงชัย ศรีสุขประเสริฐ)

...../...../.....

48004203 : สาขาวิชาศิลปไทย

คำสำคัญ : งานสร้างสรรค์จิตรกรรมไทย / ความเคลื่อนไหวในจิตรกรรมไทย

สุวรรณ ละม่อม : ความเคลื่อนไหวในจิตรกรรมไทย. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :
รศ.ปริญญา ตันติสุข และ อ.ธงชัย ศรีสุขประเสริฐ 34 หน้า.

ผลงานวิทยานิพนธ์หัวข้อเรื่อง“ความเคลื่อนไหวในจิตรกรรมไทย” เป็นการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมที่มีแนวคิดจากคตินิยมของไทย เรื่องราว เนื้อหา รูปแบบ ของงานจิตรกรรมไทยที่มีลักษณะพิเศษในการแสดงความเคลื่อนไหวในภาพ มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก พลังอำนาจของศิลปะค้นหาที่ก่อกวนกลืนกินจิตใจมนุษย์ สะท้อนให้เห็นถึงคนในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความขัดแย้ง ความรุนแรง และการทำลายล้างต่อกัน สร้างสรรค์ผลงานในเชิงสัญลักษณ์ซึ่งแสดงออกมาเป็นงานจิตรกรรมที่มีลักษณะไทย

ภาควิชาศิลปไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1..... 2.....

48004203 : MAJOR : THAI ART

KEY WORD : CREATIVE CONTEMPORARY THAI ART PAINTINGS / MOVEMENT IN
THAI PAINTINGS

SUWAN LAMOM : MOVEMENT IN THAI PAINTINGS. THESIS ADVISORS :
ASSOC.PROF. PARINYA TUNTISUK AND THONGCHAI SRISUKPRASERT. 34 pp.

The thesis entitled “Movement in Thai Paintings” is a creation of paintings which ideas and inspiration were from Thai beliefs including stories, contents, styles and techniques of the Thai Paintings whose characteristic is the movement in the paintings. Through the characteristic of Thai painting, the artist is inspired to create as symbolic to convey emotions, desires, and passions which reflected the people in societies full of conflicts, violence and destruction.

Department of Thai Art Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2009

Student’s signature.....

Thesis Advisors’ signature 1..... 2.....

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอขอบน้อม คุณพระศรีรัตนตรัย ระลึกถึง พระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์
มีศาสตราจารย์ชวลิต นิมเสมอ รองศาสตราจารย์ปริญญา ตันติสุข และอาจารย์ธงชัย ศรีสุขประเสริฐ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตลอดจนผู้มีอุปการคุณทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมเกื้อกูล ทั้ง
ทางด้านวิชาการ ทางด้านวัตถุโลกามิส ก่อให้เกิดกำลังกาย กำลังใจ ในการคิด ค้นคว้า และ
สร้างสรรค์ผลงานทางด้านทัศนศิลป์แก่ข้าพเจ้าจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา.....	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษา.....	2
ขอบเขตของการศึกษา.....	2
สมมติฐานของการศึกษา.....	2
2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์	3
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์.....	3
แรงบันดาลใจจากศิลปะลายหน้ากาลและภาพปริศนาธรรม.....	4
แรงบันดาลใจจากงานจิตรกรรมไทยและวรรณกรรม.....	7
แรงบันดาลใจจากสังคมปัจจุบัน.....	12
3 การกำหนดรูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์	13
วิธีการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	13
ทัศนธาตุที่ใช้ในการสร้างสรรค์.....	14
เทคนิควิธีการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	15
4 การดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์	17
พัฒนาการเริ่มต้นทางด้านการสร้างสรรค์.....	17
การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	20
5 วิเคราะห์และสรุปผลงานวิทยานิพนธ์	29
บรรณานุกรม.....	30
ภาคผนวก.....	31
ประวัติผู้วิจัย.....	34

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	หน้ากาล ปราสาทเมืองต่ำ จ.บุรีรัมย์.....	5
2	หน้ากาล ปราสาทเมืองต่ำ จ.บุรีรัมย์.....	5
3	หน้ากาล วัดป่าสัก จ.เชียงราย.....	6
4	หน้ากาลซุ้มปรางค์ วัดส้ม	6
5	ภาพคัดลอกลายเส้น จิตรกรรมฝาผนังในหอกกลาง.....	8
6	ลายละเอียดคชภัณฑ์แปลงเป็นเทพในกองทัพอินทรี.....	8
7	ลายละเอียดภาพमारผจญวัดสุวรรณาราม.....	9
8	พระอาทิตย์ พระจันทร์ และพระราหู แสดงวิถีโคจรของพระอาทิตย์ในสามฤดู.....	9
9	เหลี่ยมเขาพระสุเมรุและอมรโคยานทวิป ชมพูทวิป.....	10
10	แผนที่โบราณ แสดงภาพรวมเมืองต่างๆ ในเกาะลังกา.....	10
11	พระราม พระลักษมณ์ ต่างแผลงศรสู้สัตว์ลึงและตรีเมฆ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ..	11
12	หนุมานชกตรีเพชรเข้าสู่กับกุมภกรรณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม.....	11
13	ขั้นตอนการสร้างวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1.....	16
14	ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ “รามเกียรติ์”.....	18
15	ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ “พญานกสดาฯซึ่งตัวนางสีดา”.....	18
16	ภาพก่อนวิทยานิพนธ์ “ภาพจับ”.....	19
17	ภาพก่อนวิทยานิพนธ์ “ทรีพี”.....	19
18	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1	21
19	ภาพลายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1.....	22
20	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2	23
21	ภาพลายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2.....	24
22	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3	25
23	ภาพลายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3.....	26
24	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4	27
25	ภาพลายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4.....	28

บทที่ 1

บทนำ

ภาพจิตรกรรมไทยงานพุทธศิลป์ นับเป็นมรดกทางศิลปกรรมที่ทรงคุณค่ายิ่ง เป็นภาพสะท้อนที่แสดงถึงอัจฉริยภาพทางภูมิปัญญาของช่างโบราณในสมัยนั้น ที่มีแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างชาญฉลาด ควรค่าแก่การยกย่องสรรเสริญยิ่งที่ท่านได้อุทิศตนเพื่อศาสนา อุดมคติ และความเชื่อ แสดงออกมาด้วยผลงานจิตรกรรม อันแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ในอดีตกาลที่ผ่านมา แต่เมื่อกาลเวลาได้ผ่านไป งานศิลปกรรมเหล่านั้นได้ถูกกาลเวลาทำลายลงไปเกิดการชำรุดเสียหาย ทำให้ภาพสะท้อนทางประวัติศาสตร์ได้ขาดหายไป จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่อนุชนรุ่นหลังควรสืบสานมรดกทางศิลปกรรมที่ทรงคุณค่านี้ไว้ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าและต่อยอดแนวทางกาสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมของช่างไทยโบราณสืบต่อไป

ข้าพเจ้าได้ศึกษางานจิตรกรรมไทยในส่วนของเรื่องราว เนื้อหา รูปแบบ และเทคนิควิธีการที่แสดงความเคลื่อนไหว ความขัดแย้ง และการปะทะกันของกลุ่มรูปทรง โครงสร้าง และเส้นนำมาสร้างงานในลักษณะเชิงสัญลักษณ์ แสดงถึงพลังอำนาจของกิเลส ตัณหา การดิ้นรนต่อสู้ เบียดเบียนของทุกสรรพสิ่งที่เวียนว่ายอยู่ในวัฏฏะสงสาร โดยข้าพเจ้าได้สร้างกลุ่มรูปทรงใหม่ขึ้นแสดงความเคลื่อนไหว บิดเบี้ยวของกลุ่มรูปทรงโดยใช้เส้นและน้ำหนักอ่อนแก่ของดำขาว ทับซ้อนกันจนเกิดมิติขึ้นในภาพ ส่งผลให้เกิดการปลุกเร้าความรู้สึกที่เคลื่อนไหว ตื่นเต้น ซึ่งเกิดจากการใช้เรื่องราว เนื้อหา และทัศนธาตุทางศิลปะในการแสดงความเคลื่อนไหวประกอบกับการใช้เรื่องราวคติธรรมที่มาจากงานจิตรกรรมวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ ไตรภูมิ และพุทธประวัติตอนมารผจญ ศิลปะลายหน้ากาล แสดงความหมายในเชิงสัญลักษณ์ให้เห็นถึงสัญธรรมของการต่อสู้ดิ้นรนและต้องดับสูญไปตามกาลเวลาของสรรพสิ่ง ข้าพเจ้านำเอารูปแบบและแนวคิดมาผสมผสานกันจนเกิดเป็นผลงานจิตรกรรมไทยเชิงสัญลักษณ์ที่มีการแสดงออกในรูปแบบเฉพาะตัว

ความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา

จิตรกรรมฝาผนัง พระบฏ ไตรภูมิ สมุดข่อยและงานพุทธศิลป์อื่นๆ ได้สร้างขึ้นตามความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ซึ่งเป็นเรื่องราวพระธรรมคำสอนในพุทธศาสนา รวมถึงคติความเชื่อที่สืบต่อกันมาเป็นเวลานาน ภาพพุทธประวัติ วรรณคดี ภาพปริศนาธรรมต่างๆ ได้กระตุ้นเตือนสติให้ละเว้นความชั่ว ประพฤติดีมีความละเอียดในจิตใจส่งผลต่อจิตสำนึกที่ดีงาม ชักนำผู้คน

ให้ศรัทธาต่อคำสอนในพุทธศาสนา โน้มน้าวจิตใจให้ใกล้ชิดพระธรรมมากขึ้น เนื่องจากในโลกปัจจุบันมนุษย์มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น มีจิตใจที่เสื่อมทรามและถอยห่างจากพระธรรมคำสอนของพุทธศาสนา มนุษย์ต่อสู้ทำลายล้างกันอย่างไม่หยุดยั้งโดยมีกิเลส ตัณหาเป็นแรงผลักดันให้เกิดการต่อสู้ดิ้นรน และทำลายล้างต่อมนุษย์ด้วยกัน ข้าพเจ้าจึงได้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยโดยมีเนื้อหา เรื่องราว รูปแบบและเทคนิควิธีการที่มีลักษณะแสดงถึงความ เป็นเอกลักษณ์ไทยโดยใช้สัญลักษณ์ต่างๆ เป็นสื่อประกอบกันขึ้นเพื่อแสดงออกเป็นงานจิตรกรรม

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

เพื่อแสดงความเคลื่อนไหวในงานจิตรกรรมไทยโดยใช้เรื่องราว เนื้อหา รูปแบบ เทคนิค วิธีการ และคติธรรมคำสอนของพุทธศาสนาผสมผสานกับความคิดฝันและจินตนาการของข้าพเจ้า ออกมาเป็นงานจิตรกรรมแนวไทยประเพณี

ขอบเขตของการศึกษา

นำเสนอเนื้อหา เรื่องราว รูปแบบและเทคนิควิธีการในงานจิตรกรรมไทย ในส่วนที่แสดง ถึงความเคลื่อนไหวโดยเสนอเป็นงานจิตรกรรมไทย 2 มิติ

สมมติฐานของการศึกษา

ข้าพเจ้าดำเนินถึงคุณค่าของมรดกทางศิลปกรรมไทยและ คำสอนของพุทธศาสนาที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ และจากทัศนคติเกี่ยวกับสังคมปัจจุบันมีสิ่งชั่วร้าย มีความสับสนวุ่นวายฟุ้งเฟ้อตามกระแสของโลกวัตถุนิยม ถ้าไม่มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจก็จะกระเสือกกระสนไปตามวิสัยของโลก ความอัดอั้นนี้ เป็นแรงผลักดันทำให้ข้าพเจ้านำมาแสดงออกในงานจิตรกรรมไทยเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงถึงคติธรรมคำสอนของพุทธศาสนาเรื่องกิเลส ตัณหา การต่อสู้ดิ้นรนและการทำลายล้างต่อกัน มุ่งเน้นความรู้สึกละเอียดอ่อน ซึ่งเกิดจากการใช้รูปทรงเส้น และน้ำหนักอ่อนแก่ของดำขาว โดยหวังว่าจะเป็นแนวทางการสร้างสรรค์ใหม่ที่มีเอกลักษณ์ไทย

บทที่ 2

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

จิตรกรรมไทยและทัศนศิลป์แขนงอื่น โดยปกติแล้วเป็นงานศิลปะที่ไม่มีการเคลื่อนไหวใดๆทางกายภาพผิดกับดนตรีนาฏกรรม และวรรณกรรมที่เคลื่อนไหวไปในกาลเวลาแต่ในความรู้สึกของผู้ดูงานจิตรกรรม ก็สามารถให้ความเคลื่อนไหวได้ไม่แพ้ศิลปะสาขาอื่นดังที่กล่าวมาแล้ว ความเคลื่อนไหวของงานจิตรกรรมเกิดขึ้นจากปฏิกริยาระหว่างทัศนธาตุ รูปทรง และที่ว่างเกิดจากสายตาที่เคลื่อนไปตามจุดตามเส้น เคลื่อนไหลไปตามน้ำหนัก และสีที่จิตรกรไปบรรจงวางไว้อย่างเป็นจังหวะรวมทั้งเกิดจากการที่ผู้ดูเคลื่อนตัวเข้าใกล้ หรือถอยห่างจากภาพในทิศทางต่างๆ กนกเปลวที่สลับตัวขึ้นเบื้องบนอย่างรุนแรง ย่อมก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวในจังหวะเดียวกันขึ้นในกายและใจของผู้ดู เส้นโค้งที่ตอบรับกันอย่างอ่อนช้อยที่บริเวณรูปนอกของภาพนาง จะให้ความเคลื่อนไหวแก่สายตาและสะท้อนผลของการเคลื่อนไหวนั้นเข้าไปในอารมณ์ คลื่นที่ซอ่กันของผิวน้ำจะให้ความเคลื่อนไหวในจังหวะซ้ำแก่ผู้ดู¹

การแสดงออกถึงความต้องการเพื่อตอบสนองอารมณ์ ความรู้สึกภายในต่อตนเองออกมา เป็นการกระทำทุกรูปแบบ ซึ่งในส่วนของผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะนั้น ก็จะมีการแสดงออกมาจากความรู้สึกภายในซึ่งผู้สร้างสรรค์งานศิลปะรู้สึกต่อสิ่งนั้น โดยการใช้ทัศนธาตุทางศิลปะ ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบที่แฝงด้วยอารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการ จากประสบการณ์ของผู้สร้างโดยตรง ซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่ควรจะมีอยู่ในตัวผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อการแสดงออกทางพุทธิปัญญาและเพื่อคุณค่าทางศิลปะควรประกอบไปด้วย

1. มีการสร้างสรรค์ของจินตนาการที่แสดงออกด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. มีความเข้าใจในการเลือกสรรสื่อเพื่อใช้ในการแสดงออกได้อย่างเหมาะสม
3. มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ชีวิตที่มีต่อสภาพแวดล้อม
4. การแสดงออกเหมาะสมกับเรื่องและสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในการดำเนินชีวิต
5. รู้จักเลือกสรรตัดทอนในส่วนที่ไม่ต้องการและเพิ่มในส่วนที่ต้องการ

¹ชลุค นิ่มเสมอ, การเข้าถึงศิลปะในงานจิตรกรรมไทย (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรู๊ป จำกัด ,2532), 19.

6. มีการแสดงออกที่เต็มไปด้วยจินตนาการ ความหวัง และความคิดสร้างสรรค์²

ดังนั้นความเข้าใจในธรรมชาติสภาพแวดล้อมของผู้สร้างสรรค์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำมาเป็นสื่อในการแสดงออกในรูปแบบของผลงาน ศิลปะ เพื่อแสดงถึงแก่นของความคิดและอารมณ์รู้สึกของผู้สร้างสรรค้งานศิลปะ

แรงบันดาลใจจากศิลปะลายหน้ากาลและภาพปริศนาธรรม

ในทางพุทธศาสนา ความเชื่อ คติธรรมคำสอนต่างๆ ซึ่งให้เห็นถึงผลแห่งบุญและบาปที่คนได้กระทำไว้และทางไปสู่การดับทุกข์ ถึงที่สุดคือพระนิพพาน ดังปรากฏเป็นวรรณกรรมภาพปริศนาธรรม จิตรกรรมฝาผนัง สมุดข่อยพระบฏและลายปูนปั้น เป็นต้น

การศึกษาเรื่องราวของลายไทย เราจะต้องศึกษาจากลายโบราณเพื่อหาที่มาอย่างแจ่มชัด หากจะศึกษาเฉพาะลายสมัยรัตนโกสินทร์แต่เพียงอย่างเดียวก็อาจจะมีอาการผิดเพี้ยนไปก็ได้

คำว่าหน้ากาลเป็นหนึ่งในบรรดาหลายๆชื่อ ที่ใช้เรียกสัตว์ประหลาดชนิดหนึ่ง ซึ่งมักปรากฏอยู่บนทับหลังปราสาทหินแบบเขมร หน้ากาลเป็นชื่อหนึ่งของพระศิวะในแบบคุรীয় ซึ่งมาจากคติของศาสนาพราหมณ์ฝ่ายไศวนิกาย ซึ่งมีเรื่องเล่าว่าวันหนึ่งพระศิวะเทพผู้เป็นใหญ่แห่งเขาไกรลาสบังเกิดความโกรธอย่างร้ายแรง อำนาจของความโกรธเผาผลาญอารมณ์จนเกิดเป็นตัวหน้ากาล กระโดดออกมาจากระหว่างพระขนง หรือ คิ้ว ของพระศิวะ แล้วกั๊กกินตัวเองจนหมด เมื่อพระศิวะเทพได้พิจารณาถึงความโกรธ กั๊กกร่อนทำลายตัวเองจึงรำพึงขึ้นมาว่า เจ้าเกิดจากความโกรธของข้าและข้าได้รู้แล้วว่า ความโกรธนั้นจักทำลายทุกสิ่งทุกอย่างแม้แต่ตัวเองยังกั๊กกินได้จนหมดต่อไปนี่เจ้าจะไปสถิตยังเทวสถาน เพื่อเป็นคติเตือนใจสาธุชนให้ได้เห็นอำนาจของความโกรธ จะได้ยับยั้งทำลายเสีย มิให้เกิดโทษะขึ้น โลกจะได้ไม่เบียดเบียนกัน สิ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับลายไทยนั้น เดิมมาจากฝ่ายพราหมณ์ที่เขาสร้างสิ่งสัญลักษณ์เข้ามาเป็นคติเตือนใจแบบปริศนาธรรม³

²อารี สุทธิพันธ์, ศิลปะกับมนุษย์ (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2519), 16.

³น. ณ ปากน้ำ [นามแฝง], “หน้าขบเกียรติมุข,” เมืองโบราณ 21, 1-4 (2539) : 147-148.

ภาพที่ 1 หน้ากาล ปราสาทเมืองต่ำ จ.บุรีรัมย์

ภาพที่ 2 หน้ากาล ปราสาทเมืองต่ำ จ.บุรีรัมย์

ภาพที่ 3 หน้ากาล วัดป่าสัก จ.เชียงใหม่

ภาพที่ 4 หน้ากาลชุ่มปรังค์ วัดส้ม จ.พระนครศรีอยุธยา

แรงบันดาลใจจากงานจิตรกรรมไทยและวรรณกรรม

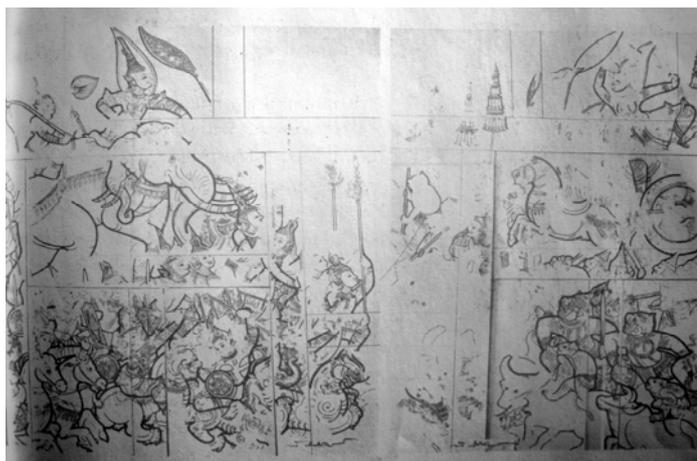
จิตรกรรมไทยเป็นวิจิตรศิลป์อย่างหนึ่ง ซึ่งส่งผลสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมอันดีงามของชาติมีคุณค่าทางศิลปะ และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชีวิตความเป็นอยู่ เครื่องแต่งกาย ตลอดจนการแสดงการเล่นพื้นเมืองต่างๆ งานจิตรกรรมให้ความรู้สึกในความงามอันบริสุทธิ์ น่าชื่นชม เสริมสร้างสุนทรียภาพขึ้นในจิตใจของมวลมนุษยชาติ เป็นศิลปะอันประณีตสวยงาม แสดงความรู้สึกมีชีวิตจิตใจ และความเป็นไทยที่มีความอ่อนโยนละมุนละไม สร้างสืบต่อกันมาแต่อดีตจนได้ลักษณะและรูปแบบพิเศษ เขียนบนฝาผนังได้ในพระอุโบสถ วิหาร พระที่นั่งบนแผ่นผ้า (ภาพพระบฏ) บนกระดาน (ภาพสมุดไทย) ด้วยสีฝุ่นตามเทคนิคและกรรมวิธีของช่างไทย เกี่ยวกับอดีตพุทธประวัติ ทศชาติ วรรณคดี และชีวิตไทย

จิตรกรรมไทยแบบประเพณีมีลักษณะพิเศษในการจัดวางภาพเล่าเรื่องเป็นตอน ๆ ตามผนังของห้องหน้าต่างโดยรอบพระอุโบสถและวิหารฝาผนังด้านหน้าพระประธานส่วนใหญ่จะเขียนเรื่องมารผจญ ด้านหลังเป็นเรื่องเสด็จจากดาวดึงส์ หรือไตรภูมิ ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้องค์พระประธานเด่นเป็นสง่า ด้วยความสัมพันธ์ของการจัดองค์ประกอบจากเรื่องที่มีความสมดุลกันทั้งด้านซ้ายและด้านขวาตอนบนเหนือขอบหน้าต่างขึ้นไปส่วนใหญ่นิยมเขียนเรื่องเทพชุมนุมหรืออดีตพุทธ นั่งเป็นแถว

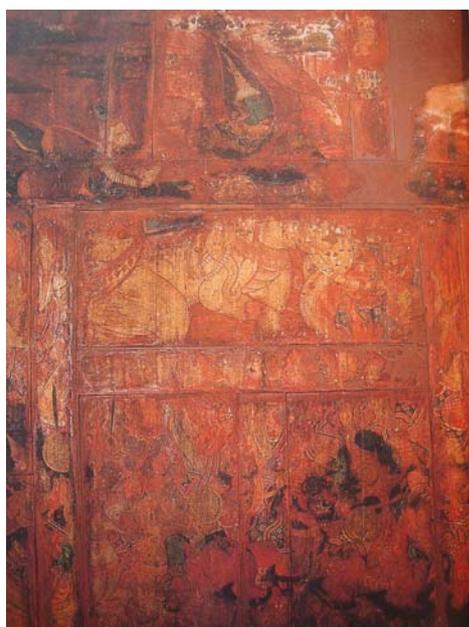
ความรู้สึกทางสุนทรียะที่ได้สัมผัส เมื่อมองภาพรวมของจิตรกรรมฝาผนังเป็นการรับรู้ลึกในความเคลื่อนไหวที่เกิดจากการประสานสัมพันธ์กันของธาตุทางศิลปะ และรูปทรงโดยตรง รูปทรงที่มีความเคลื่อนไหวมากเกี่ยวกับภาพรามเกียรติ์ซึ่งแสดงอิริยาบถเคลื่อนไหว โดยเฉพาะ “ภาพจับ” แสดงการต่อสู้ระหว่างลิงกับยักษ์ เพราะท่าทางที่ชิงชังพยายามที่จะเอาชนะชนะแก่กัน ศิลปินมีความเฉียบแหลมในการศึกษาลักษณะเฉพาะของคนหรือสัตว์ขณะโกรธ ขณะขำเห่า ขณะโสกเศร้า และสามารถกำหนดความรู้สึกต่างๆ เหล่านี้ด้วยเส้นวาดที่ให้ความรู้สึกต่างๆ รูปอันสวยงามของราชรถที่ใช้ในสงครามระหว่างกองทัพพระรามและทศกัณฐ์นั้น โอบเอากลุ่มภาพเข้าไว้ด้วยเส้นวาดอันงดงาม และประสานกลมกลืนกันไปหมด⁴

⁴ศิลป์ พีระศรี. “คุณค่าของจิตรกรรมฝาผนัง,” ใน หนังสืออ่านประกอบพื้นฐานอารยธรรมตอนศิลปะไทย (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์, 2516), 147.

ในการค้นคว้าเนื้อหาสาระเรื่องราว พบรูปทรงที่สามารถตอบสนองความคิดและจินตนาการของตนจึงได้นำเอารูปทรงในจิตรกรรมไทย มาเป็นแนวทางการสร้างผลงานในเชิงสัญลักษณ์ สร้างรูปทรงที่สอดคล้องกันเช่น ภาพลึงกับยักษ์ เทพกับอสูร เป็นรูปทรงที่แสดงออกตอบรับกับความรูสึกของการสร้างสรรค์

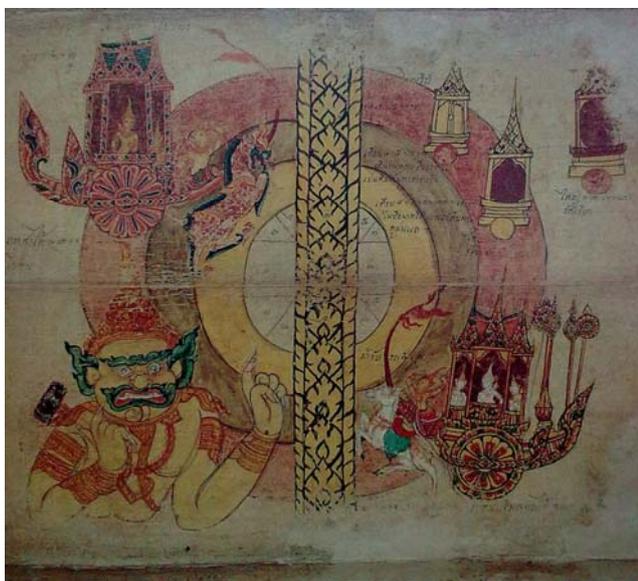
ภาพที่ 5 ภาพคัดลอกลายเส้น จิตรกรรมฝาผนังในหอกกลาง โดย นายเพ็ญ หริพิทักษ์
ที่มา : บริษัทเชลล์ในประเทศไทย, หอพระไตรปิฎกวัดระฆังโฆสิตาราม (กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองรัตน์), 23.

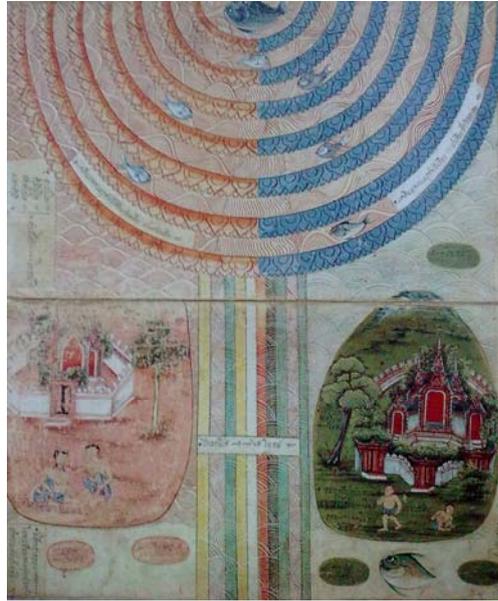
ภาพที่ 6 ลายละเอียดยักษ์แปลงเป็นเทพในกองทัพอินทรีชิต
ที่มา : บริษัทในประเทศไทย, หอพระไตรปิฎกวัดระฆังโฆสิตาราม (กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองรัตน์), 40.

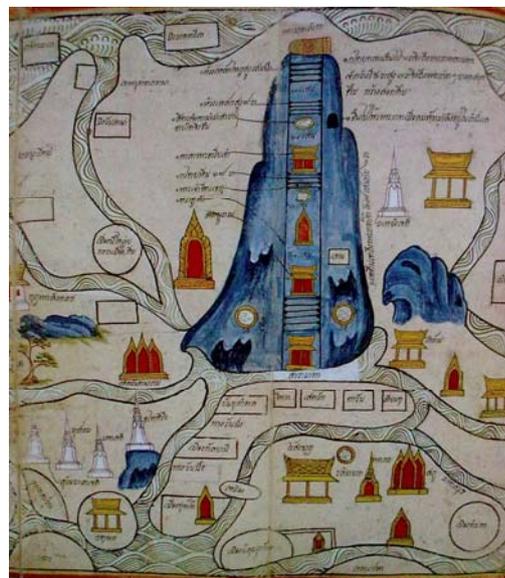
ภาพที่ 7 ถายละเอียดภาพमारผจญวัดสุวรรณาราม

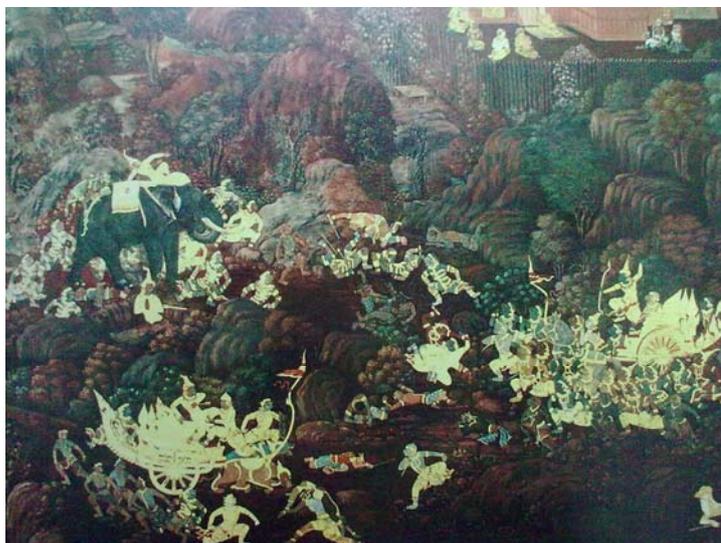
ภาพที่ 8 พระอาทิตย์ พระจันทร์ และพระราหู แสดงวิถีโคจรของพระอาทิตย์ในสามฤดู
ที่มา : กรมศิลปากร, สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงศรีอยุธยา – ฉบับกรุงธนบุรี เล่ม 1 (กรุงเทพฯ :
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง), 30.

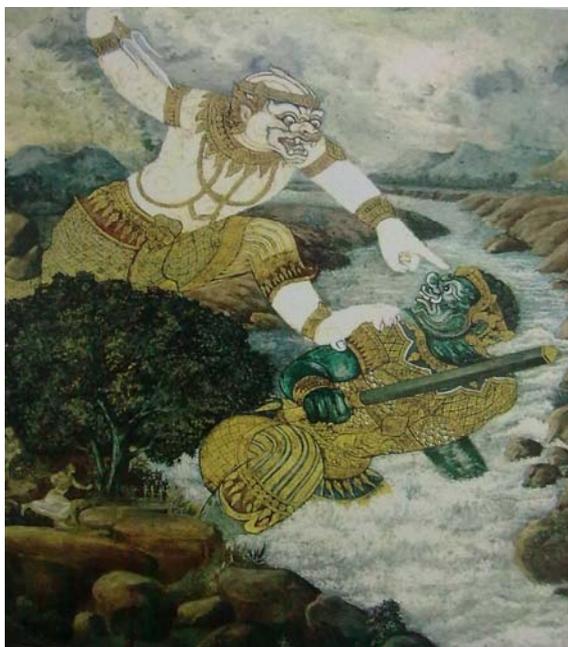
ภาพที่ 9 เหลี่ยมเขาพระสุเมรุและอมรโคยานทวิป ชมพูทวิป
ที่มา : กรมศิลปากร, สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงศรีอยุธยา – ฉบับกรุงธนบุรี เล่ม 2 (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชซิ่ง), 40.

ภาพที่ 10 แผนที่โบราณ แสดงภาพรวมเมืองต่างๆ ในเกาะลังกา
ที่มา : กรมศิลปากร, สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงศรีอยุธยา – ฉบับกรุงธนบุรี เล่ม 2 (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชซิ่ง), 225.

ภาพที่ 11 พระราม พระลักษมณ์ ต่างแผลงศรสู้สัตว์ตลุงและตรีเมฆ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ภาพที่ 12 หนุมานชกตรีเพชรเข้าสู่กับกุมภกรรณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

แรงบันดาลใจที่ได้รับจากสังคมปัจจุบัน

มนุษย์โดยพื้นฐานปกติตามธรรมชาติมีความโลภ โกรธ หลงด้วยกันทั้งสิ้น จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการศึกษาที่ซ่ำระจิตใจของแต่ละบุคคล ในโลกปัจจุบันสิ่งที่ย่ำยซึ่งง่ายต่อการหลงใหลและเคลิบเคลิ้ม (กิเลส) จะนำมาซึ่งความฟุ้งซ่าน รำคาญ เตื่อร้อน วุ่นวาย เป็นปัญหาของสังคมปัจจุบัน เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน ซิ่งดีซิ่งเด่น และทำลายล้างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดและความรู้สึกรกระตุ้นให้เกิดพลังที่จะนำมาเป็นสื่อด้านการสร้างสรรค์ในงานศิลปะ เพื่อกระตุ้นปลุกจิตสำนึกอันดีงาม พัฒนาฝึกฝนให้กับมวลมนุษยชาติ

บทที่ 3

การกำหนดรูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์

ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ ข้าพเจ้าได้นำรูปทรงในงานจิตรกรรมไทยที่เป็นของโบราณ ตามคติความเชื่อแบบไทยมาเป็นแนวคิดหลักผสมผสานกับสภาพแวดล้อมที่ปรากฏในธรรมชาติโดยใช้ทัศนธาตุทางศิลปะ เช่น โครงสร้าง รูปทรง เส้น น้ำหนัก แสง เงา รวมถึงชั้นเชิงในการแสดงออกตามแนวทางแห่งการสร้างสรรค์ เพื่อถ่ายทอดรูปลักษณ์ของความเคลื่อนไหวในงานจิตรกรรมไทย ซึ่งเป็นนามธรรมออกมาเป็นรูปธรรม ในภาพเชิง “สัญลักษณ์” ในแบบปริศนาธรรมด้วยรูปแบบที่เหนือจริงอันบ่งบอกถึงพลังอำนาจที่เกิดขึ้นภายในและมนุษย์พึงรู้สึกได้

วิธีการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

1. การหาข้อมูลที่ศึกษามี 4 ลักษณะ คือ

1.1 การศึกษาข้อมูลจากหนังสือธรรมะ วรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ ไตรภูมิและภาพพุทธประวัติ ตอนมารผจญ ควบคู่กันไป เพื่อให้ตรงกับความมุ่งหมายมากที่สุด ซึ่งเป็นข้อมูลจากที่มาจากคติ ความเชื่อในแบบไทย

1.2 จากการปฏิบัติทางภาคสนาม ไปสถานที่จริง ศาสนสถานต่างๆ เพื่อสัมผัสบรรยากาศให้สัมผัสรู้ถึงจิตวิญญาณของช่างไทยโบราณ

1.3 บันทึกข้อมูลด้วยการคัดลอกลายเส้นวาดเส้นด้วยหมึกจีนและถ่ายรูปข้อมูลที่ต้องใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

1.4 สังเกตธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมใกล้ตัวที่ปรากฏขึ้นในแต่ละชั้นตามฤดูกาล เช่น ลม เมฆ ฝน พระอาทิตย์ขึ้น พระอาทิตย์ตกและกลุ่มดวงดาวต่างๆบนท้องฟ้า

2. การสร้างภาพร่าง

เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงนำมารวบรวมเพื่อจะได้วิเคราะห์ตามแนวทางที่จะแสดงออกได้อย่างตรงจุดและสังเคราะห์ออกมา โดยการกำหนดรูปทรงและโครงสร้างของภาพและเป็นการควบคุมการแสดงออกด้วยทัศนธาตุ ให้เป็นไปในแนวทางที่ต้องการ

3. การสร้างสรรค์ผลงาน

นำภาพร่างลายเส้นที่สมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจแล้วมาขยายพร้อมไปกับการแก้ปัญหาโครงสร้างและองค์ประกอบ เพื่อให้ผลงานการแสดงออกตรงตามความคิดและความรู้สึกได้มากที่สุด

4. การวิเคราะห์ผลงาน

เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างและความประสานสัมพันธ์ที่มีอยู่ในผลงาน ซึ่งเป็นการพัฒนาผลงานมาจากแนวคิดเดียวกัน และการวิเคราะห์ผลงานศิลปะของตนเองนั้นเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญที่ผู้สร้างสรรค์ควรปฏิบัติเพราะจะทำให้เข้าใจผลงานตนเองมากยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาผลงานในขั้นต่อไป

ทัศนธาตุที่ใช้ในการสร้างสรรค์

ทัศนธาตุเป็นสื่อสุนทรียภาพที่ศิลปินจะนำมาประกอบกันเป็นรูปทรง เพื่อสื่อความหมายตามแนวเรื่องหรือแนวความคิดที่เป็นจุดหมายนั้น การประกอบกันหรือการจัดระเบียบหรือการประสานกันเข้าของทัศนธาตุ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่สุดในอันดับต่อมาและจำเป็นต้องมีสิ่งยึดเหนี่ยวให้วัสดุเหล่านี้รวมตัวเข้าด้วยกันอย่างสมบูรณ์ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นสิ่งที่มีชีวิตมีความหมายในตัวเองสิ่งยึดเหนี่ยวนี้ก็คือ กฎเกณฑ์ของเอกภาพ¹

ในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้าย่อมอาศัยการประกอบกันของทัศนธาตุต่างๆดังนี้

1. รูปทรง เป็นส่วนประกอบที่สำคัญสื่อความหมายในตัวของมันเอง ซึ่งประกอบไปด้วย รูปร่างหรือรูปทรงย่อยเป็นโครงสร้างหลัก มีการสร้างรูปทรง 3 มิติ สัมพันธ์กับบรรยากาศรอบข้าง โดยกำหนดให้มีทิศทางของการกระจายออกสู่จุดศูนย์กลาง มีลักษณะของการบิดเบี้ยว การแผ่รัศมี การหมุนวนหรือพุ่งไปอย่างแรงของกลุ่มรูปทรง แสดงพลังความเคลื่อนไหว ให้เกิดขึ้นตามเป้าหมายของการแสดงออก

2. เส้น เป็นทัศนธาตุที่สำคัญในการสร้างงานของข้าพเจ้า ซึ่งมีลักษณะของการวาดเส้นผสมงานจิตรกรรมไทยโบราณ การประสานกันของเส้นที่เป็นลวดลายภายในรูปทรงทำให้รูปทรงดูเคลื่อนไหวและดูกลมกลืน เส้นที่นำมาประกอบกันมี ลักษณะคือ

2.1 เส้นรอบนอก ใช้ในการ กำหนดขอบเขตของรูปทรง

2.2 เส้นสภาพแวดล้อมหรือเส้นนอกของรูปทรงที่สอดประสานที่ว่างกับรูปทรงซึ่งมีลักษณะของการพุ่งเข้าสู่ศูนย์กลางและเส้นหมุนวนปั่นป่วน การบิดของเส้นที่เคลื่อนไหวไร้ทิศทางผลที่เกิดขึ้นจึงเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการแสดงออก

¹ ชลูด นิมเสมอ, องค์ประกอบของศิลปะ (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2538), 27.

2.3 เส้นลายละเอียด เป็นเส้นสั้นขนาดเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับพู่กัน มีทั้งเส้นโค้งและตรงเรียงทับซ้อนกันเป็นตัวสร้างระยะมิติ น้ำหนัก อ่อนแก่ให้กับรูปทรงภายในภาพ

3. สีและน้ำหนัก ข้าพเจ้าได้กำหนดให้ผลงานมีวรรณะเป็นเอกรงค์ โดยใช้สีไม้หลากสีร่างลงบนรูปทรงทั่วทั้งภาพ จากนั้นใช้น้ำสีดำอมน้ำเงินฉาบลงบางๆเพื่อให้เกิดบรรยากาศในภาพ จากนั้นลงสีดำบางๆ ทับซ้อนกันบนรูปทรงจากอ่อนไปหาเข้มเพื่อสร้างน้ำหนักในภาพ เว้นขาวและติดทองคำเปลวดังนั้น ผลงานจึงปรากฏ น้ำหนักขาวดำ มีสีอื่นแฝงอยู่ในบรรยากาศของภาพ และสีของทองคำเปลวกับการเว้นขาวเป็นน้ำหนักสว่างสุดในภาพ ข้าพเจ้าต้องการแสดงเนื้อหาด้วยการใช้น้ำหนัก ขาว เทา ดำและปิดทอง ทำให้เกิดมิติทับซ้อนกันของน้ำหนัก ความเข้มจัดของน้ำหนักที่เกิดขึ้นจากสีดำและเว้นขาวในจุดที่สว่างช่วยส่งเสริมให้รูปทรงมีทั้งความเด็ดขาด และอ่อนโยนผสมกลมกลืนกัน จะเห็นได้จากในน้ำหนักดำ ในกลุ่มรูปทรงจะมีน้ำหนักอ่อนแก่ปรากฏอยู่ภายในภาพ เกิดความรู้สึกความซับซ้อนระยะใกล้ไกลของภาพปรากฏขึ้น

4. ลักษณะพื้นผิว เกิดจากการเขียนด้วยฝีแปรงและการทับซ้อนกันของเส้นสั้นๆ เป็นการสร้างพื้นผิวที่ส่งผลทางสายตา

5. ที่ว่าง ข้าพเจ้าใช้ที่ว่างให้เกิดพลังความเคลื่อนไหวต่อเนื่องกับรูปทรง โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมตามความเป็นจริงและมีระยะมิติ

เทคนิคการสร้างผลงานวิทยานิพนธ์

ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า เทคนิควิธีการสร้างซึ่งถือว่ามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าส่วนอื่นในการสร้างผลงานศิลปะ เพราะเป็นการนำทัศนธาตุมาประกอบกันขึ้นเป็นรูปทรงที่มีความสมบูรณ์ ทั้งเรื่องราวและเนื้อหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะพิเศษส่วนตัว อันเกิดจากทักษะบุคลิกนิสัยทางศิลปะ ซึ่งสามารถลำดับขั้นตอน ดังนี้

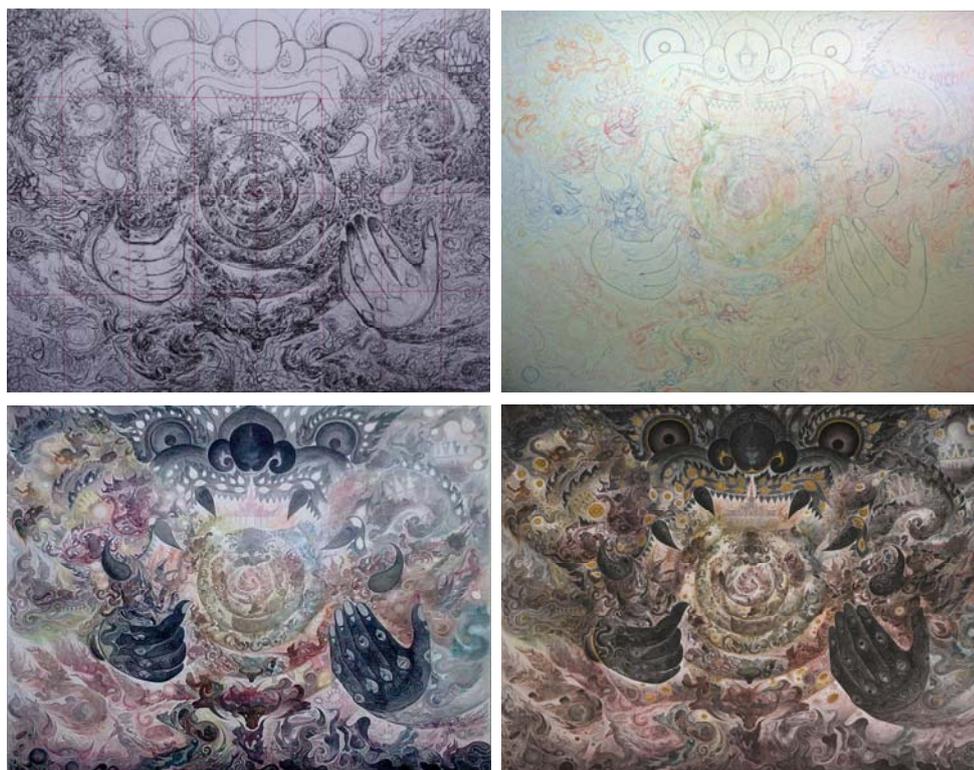
1. ขั้นตอนการเตรียมพื้น ผ่นภาพโครงสร้างทำด้วยไม้มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมตามต้องการ หลังจากนั้นจึงนำผ้าใบมาขึง ให้ตึงจนเป็นที่พอใจสำหรับตนเอง
2. ทาสีพลาสติก อะคริลิก บนแผ่นภาพ 3 รอบ รอให้สีแห้ง แล้วใช้กระดาษทรายขัดพื้นผิวของแผ่นภาพให้เรียบเพื่อให้พื้นเหมาะต่อการ วดฝีแปรง
3. ขั้นตอนการขยายผลงาน นำภาพร่างลายเส้นที่สมบูรณ์ มาขยายโดยการตีตารางตามอัตราส่วนของแผ่นภาพ ซึ่งอาจมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของผลงาน
4. ร่างภาพด้วยสีไม้หลากสีจนเสร็จสมบูรณ์ทั้งภาพ
5. ขั้นตอนการสร้างผลงานด้วยสีอะคริลิก

5.1 ใช้สีดำอมน้ำเงิน ลงสีให้บางที่สุดบนรูปทรงต่างๆที่ได้ร่างดินสอไว้ สีน้ำจะเข้าไปผสมและละลายสีดินสอ เกิดเป็นบรรยากาศขึ้นในภาพ

5.2 แด้มสีดำบางๆ ไปตามทิศทางของกลุ่มรูปทรงและทิ้งร่องรอยสีแปร่งไว้ จนได้น้ำหนักทางทัศนธาตุของภาพรวมสมบูรณ์ตามต้องการ สอดคล้องกับความรู้สึกที่แสดงออกได้

5.3 เก็บรายละเอียดด้วยการใช้พู่กันเล็กๆ วาดเส้นบนรูปทรง มีการตัดเส้นเพื่อเน้นให้รูปทรงบางส่วน ดูชัดเจนและการใช้วาดเส้นบางๆเพื่อให้กลมกลืนไปกับบรรยากาศของภาพ

6. ขั้นตอนสุดท้าย ลงสีทองและปิดทองคำเปลวในบางส่วน เพื่อให้เกิดน้ำหนักที่หลากหลายและสร้างมิติขึ้นในภาพ ทองคำเปลวจะสร้างความระยิบระยับเมื่อตัดกับน้ำหนักของสีดำ

ภาพที่ 13 ขั้นตอนการสร้างผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

บทที่ 4

การดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์หัวข้อ “ความเคลื่อนไหวในจิตรกรรมไทย” เป็นการศึกษา ค้นพบแนวคิด รูปแบบ และวิธีการแสดงออกทางศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะตนจึงทำให้รูปแบบของ ผลงานสร้างสรรค์ในช่วงนี้ มุ่งเน้นการค้นคว้าหารูปทรงเทคนิควิธีการ เนื้อหาที่มีความสมบูรณ์และ แสดงออกตรงตามจุดมุ่งหมาย โดยสามารถลำดับพัฒนาการสร้างสรรค์ดังนี้

พัฒนาการเริ่มต้นด้านการสร้างสรรค์

ช่วงการศึกษาในโครงการแรกของภาควิชาศิลปะไทย เป็นการค้นคว้าแนวทางอย่างจริงจังโดยข้าพเจ้ามีความคิดในการแสดงออกมาทางอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวด้วยการใช้สื่อจากรูปทรง ของสัตว์หิมพานต์ ลิง ช้าง เทพและมารตามเรื่องราวในวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ พุทธประวัติ ตอนมารผจญ ระยะนี้จึงเป็นการแสดงออกโดยใช้สื่อที่เป็นแบบประเพณีนิยม รูปแบบมีความโน้มเอียงไปในทางความคิดฝัน การเขียนภาพลักษณะดังกล่าวไม่ตอบสนองตรงกับความรู้สึกคิดฝัน จึง เป็นเพียงภาพประกอบซึ่งปรากฏเป็นรูปให้เห็นเท่านั้น ส่วนจุดมุ่งหมายที่จะแสดงความรู้สึกของ พลังภายในจิตใต้สำนึกไม่ปรากฏเด่นชัด

ปัญหาที่เกิดจากการนำเสนอเป็นหลักใหญ่ คือ เขียนภาพในลักษณะที่นำเอารูปแบบของ งานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีมาใช้มากเกินไป ขาดความคิดและจินตนาการ ภาพดูมึดหมดทุก ส่วนทำให้ภาพขาดชีวิต สีที่ใช้ในภาพมีความคืบและไม่ประสานกลมกลืนกันในภาพ การแสดง ออกทางความคิดฝันจินตนาการฝืดเคือง ไม่เป็นอิสระ อันเนื่องด้วยรูปทรงที่แข็งกระด้างนั้นจำกัด ขอบเขต เนื้อหา เรื่องราว ลองสังเกตดูให้ละเอียดลึกซึ้งดีแล้วจะเห็นความบกพร่องของทัศนธาตุ เทคนิควิธีการ เรื่องราวไม่สอดคล้องสมเหตุสมผลดังที่กล่าวมา ทำให้ไม่ได้ความรู้สึกตรงตาม จุดมุ่งหมายที่แสดงออก

ภาพที่ 14 ภาพผลงานก่อนนิตยานิพนธ์ “รามเกียรติ์”

ภาพที่ 15 ภาพผลงานก่อนนิตยานิพนธ์ “พญานกศดาฯชิงตัวนางสีดา”

ภาพที่ 16 ภาพก่อนวิธานิพนธ์ “ภาพจับ”

ภาพที่ 17 ภาพก่อนวิธานิพนธ์ “ทรพี”

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ในการสร้างผลงานวิทยานิพนธ์หัวข้อ “ความเคลื่อนไหวในจิตรกรรมไทย” เป็นการรวบรวมความคิด เทคนิควิธีการ และความพอดีของทัศนธาตุมาแสดงออกได้ตรงตามความมุ่งหมายพอดีของทัศนธาตุมาแสดงออกได้ตรงตามความมุ่งหมายชัดเจน ซึ่งเป็นการสรุปทางความคิด และการแสดงออกทางศิลปะของข้าพเจ้าที่ได้ศึกษาค้นคว้ามา สิ่งที่ปรากฏในผลงานชุดวิทยานิพนธ์ คือ การแสดงออกอย่างมีพลัง ซึ่งประกอบด้วยความคิดฝันที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติและคติธรรมคำสอนในพุทธศาสนา

ภาพที่ 18 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1

ชื่อผลงาน กาลเวลากำลังกลืนกินทุกสรรพสิ่ง 1

เทคนิค สีอะครีลิค

ขนาด 150 × 200 ซม.

ปีที่สร้าง 2551

ภาพที่ 19 ภาพลายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

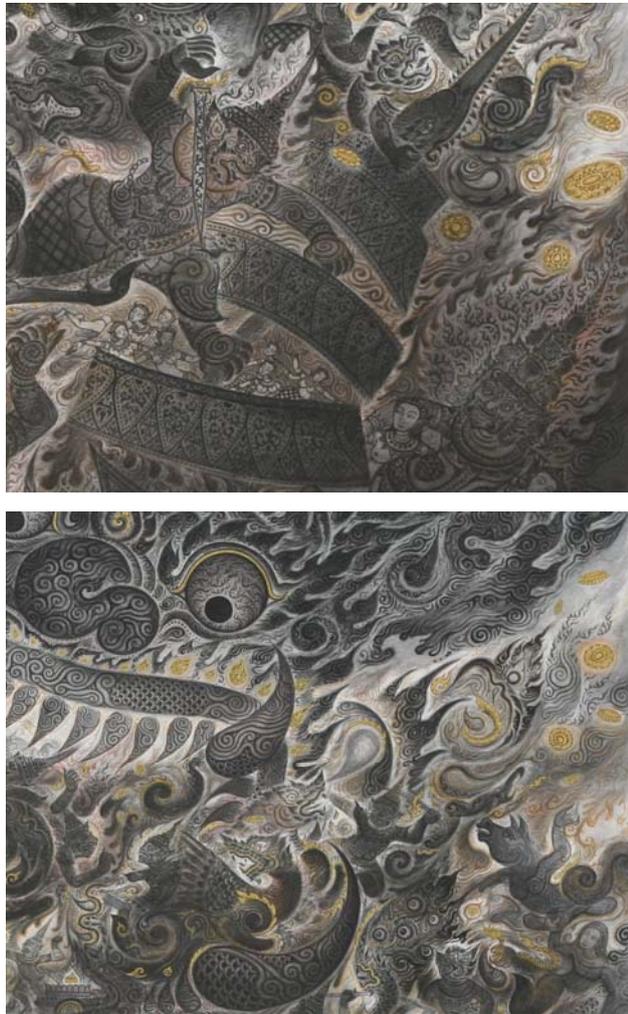
ภาพที่ 20 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2

ชื่อผลงาน กาลเวลากำลังกลืนกินทุกสรรพสิ่ง 2

เทคนิค สีอะครีลิค

ขนาด 140 × 200 ซม.

ปีที่สร้าง 2552

ภาพที่ 21 ภาพลายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2

ภาพที่ 22 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

ชื่อผลงาน กาลเวลากำลังกลืนกินทุกสรรพสิ่ง 3

เทคนิค สีอะครีลิค

ขนาด 140 × 200 ซม.

ปีที่สร้าง 2552

ภาพที่ 23 ภาพลายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์จีนที่ 3

ภาพที่ 24 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4

ชื่อผลงาน กาลเวลากำลังกลืนกินทุกสรรพสิ่ง 4

เทคนิค สีอะครีลิค

ขนาด 150 × 190 ซม.

ปีที่สร้าง 2552

ภาพที่ 25 ภาพลายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4

บทที่ 5

วิเคราะห์และสรุปผลงานวิทยานิพนธ์

แนวคิดในการสร้างสรรค์ของข้าพเจ้า เป็นการถ่ายทอดภาพลักษณ์ของจิตรกรรมไทยที่แฝงด้วยคติธรรมและพลังของความเคลื่อนไหวของทุกสรรพสิ่งในสังสารวัฏจากประสบการณ์และความรู้สึกของจิตใต้สำนึก ซึ่งในผลงานวิทยานิพนธ์นี้ ข้าพเจ้าเลือกเอาสัญลักษณ์ “รูปหน้ากาล” ซึ่งหมายถึงกาลเวลา มาเป็นแนวเรื่องการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เพื่อตอบสนองความคิดฝันและจินตนาการของความรู้สึกตน แล้วยังมุ่งหวังให้มีส่วนในการกระตุ้นต่อจิตสำนึกที่ดิ่งงมให้มีกำลังสูงขึ้นไปในเพื่อนมนุษย์ด้วย

สิ่งสำคัญที่สุดในผลงานของข้าพเจ้าคือกลุ่มรูปทรง เป็นหัวใจหลักของผลงานสร้างสรรค์ทางทัศนธาตุ การประกอบกันของกลุ่มรูปทรง เล็ก กลาง ใหญ่ การใช้น้ำหนักอ่อนแก่ของคำขาวในกลุ่มรูปทรงสร้างมิติขึ้นในภาพ ในผลงานชุดนี้ข้าพเจ้าได้ค้นพบวิธีการกำหนดองค์ประกอบของภาพระหว่างรูปทรงกับที่ว่าง เน้นเฉพาะส่วนสำคัญ หากความพอดีทางทัศนธาตุเป็นการศึกษาและพัฒนาต่อยอดจากจิตรกรรมไทย จึงทำให้ข้าพเจ้ามีการแสดงออกทางศิลปะที่มีค่าต่อสังคมและวัฒนธรรมไทย

ข้าพเจ้าได้สร้างผลงานโดยการนำเอาความคิดฝันและแรงบันดาลใจ จากงานจิตรกรรมไทยผสมผสานกับคติความเชื่อทางพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับอารมณ์ ความรู้สึกส่วนตัว สร้างจินตภาพ รูปทรง เน้นรูปลักษณ์ที่แสดงถึงพลังความเคลื่อนไหวในจิตรกรรมไทย จากจิตใต้สำนึก กระตุ้นเตือนและสร้างพลังให้กับจิตสำนึกของมนุษย์ให้สูงขึ้น

ตลอดระยะเวลาที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่ในสถาบันศิลปะแห่งนี้ ได้ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และนิสัยทางศิลปะ จากอาจารย์ผู้สอนจึงทำให้เข้าใจการทำงานอย่างมีขั้นตอน รู้จักกำหนดขอบเขตวัตถุประสงค์เพื่อความชัดเจนของสิ่งที่ต้องการแสดงออก ให้ตรงต่อความรู้สึก ความคิดและการแก้ไขปัญหาในงานสร้างสรรค์ การค้นคว้าวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จึงแสดงให้เห็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ซึ่งข้าพเจ้ายังคงต้องทดลองค้นคว้าในรูปแบบและแนวคิดต่อไป เพื่อพัฒนาผลงานให้ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง อย่างไรก็ตามก็ขอเสนอแนะของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คงสร้างประโยชน์ให้กับผู้ใฝ่หาความรู้ทางศิลปะบ้างตามสมควร

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. จิตรกรรมไทยประเพณี. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2536.
- _____ . สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงศรีอยุธยา-ฉบับกรุงธนบุรีเล่ม1-2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2542.
- ชลูด นิ่มเสมอ. การเข้าถึงศิลปะในงานจิตรกรรมไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2532.
- _____ . องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2538.
- ชูจิต จิตต์แก้ว. “การศึกษาลวดลายหน้ากาลบนทับหลังแบบเขมรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ
ไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2527.
- น. ณ ปากน้ำ [นามแฝง]. “หน้าขบเกียรติมุข”. เมืองโบราณ 21, 1-4(2539) : 147-148.
- บริษัทเชลล์ในประเทศไทย. หอพระไตรปิฎก วัดระฆังโฆสิตาราม. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองรัตน์, 2525.
- ศิลป์ พีระศรี. “คุณค่าของจิตรกรรมฝาผนัง.” ใน หนังสืออ่านประกอบพื้นฐานอารยธรรมตอนศิลป
ไทย, 147. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์, 2516.
- สังจากริมย์, พระยา. เทวกำเนิด. กรุงเทพฯ : เลียงเชียง, 2529.
- อารีย์ สุทธิพันธ์. ศิลปะกับมนุษย์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2519.

ภาคผนวก

รายละเอียดเกี่ยวกับผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพผลงานก่อนวิทยานิพนธ์

1. ชื่อผลงาน : รามเกียรติ์
เทคนิค : สีอะครีลิค
ขนาด : 120 × 150 ซม.
ปีที่สร้าง : 2550

2. ชื่อผลงาน : พญานกศดาอุชิงตัวนางสีดา
เทคนิค : สีอะครีลิค
ขนาด : 120 × 150 ซม.
ปีที่สร้าง : 2550

3. ชื่อผลงาน : ภาพจับ
เทคนิค : สีอะครีลิค
ขนาด : 105 × 120 ซม.
ปีที่สร้าง : 2550

4. ชื่อผลงาน : ทرفี
เทคนิค : สีอะครีลิค
ขนาด : 105 × 120 ซม.
ปีที่สร้าง : 2550

ภาพผลงานในช่วงวิทยานิพนธ์

1. ชื่อผลงาน : กาลเวลากำลังกลืนกินทุกสรรพสิ่ง 1
เทคนิค : สีอะครีลิค
ขนาด : 150 × 200 ซม.
ปีที่สร้าง : 2551

2. ชื่อผลงาน : กาลเวลากำลังกลืนกินทุกสรรพสิ่ง 2
เทคนิค : สีอะครีลิค
ขนาด : 140 × 200 ซม.
ปีที่สร้าง : 2552

3. ชื่อผลงาน : กาลเวลากำลังกลืนกินทุกสรรพสิ่ง 3
เทคนิค : สีอะครีลิค
ขนาด : 140 × 200 ซม.
ปีที่สร้าง : 2552

4. ชื่อผลงาน : กาลเวลากำลังกลืนกินทุกสรรพสิ่ง 4
เทคนิค : สีอะครีลิค
ขนาด : 150 × 190 ซม.
ปีที่สร้าง : 2552

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นายสุวรรณ ละม่อม
เกิด 27 พฤศจิกายน 2521 จังหวัดเชียงใหม่
ที่อยู่ 129 หมู่ 7 ต.บ้านแป้น อ.เมือง จ.ลำพูน 51000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2535 โรงเรียนสันทรายวิทยาคม
พ.ศ. 2538 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่
พ.ศ. 2540 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ
พ.ศ. 2542 ศิลปบัณฑิต สาขาวิชาจิตรกรรม คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี
พ.ศ. 2552 ศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะไทย คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และ
ภาพพิมพ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

เกียรติประวัติ

พ.ศ. 2537 - รางวัลที่ 2 “ลายไทย” งานแข่งขันทักษะวิชาชีพวิทยาลัยอาชีวศึกษา
เชียงใหม่
- รางวัลที่ 3 “ลายไทย” งานแข่งขันทักษะวิชาชีพวิทยาลัยอาชีวศึกษา
ระดับภาคเหนือ
- รางวัลดีเด่น วัฒนธรรมประเพณี พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จ.เชียงใหม่
พ.ศ. 2541 รางวัลดีเด่นการประกวดภาพวาด “เที่ยวไทย รักไทย” โดยบริษัทวิทยุ
การบินแห่งประเทศไทย
พ.ศ. 2542 รางวัลชมเชย การประกวดภาพวาด “สืบสาน มรดกศิลปวัฒนธรรม
ไทย” โดยธนาคารรัตนสิน
พ.ศ. 2543 รางวัลที่ 3 เหรียญทองแดงบัวหลวง จิตรกรรมแนวไทยประเพณี ครั้งที่ 24
โดยมูลนิธิธนาคารกรุงเทพฯ
พ.ศ. 2552 รางวัลที่ 3 เหรียญทองแดงบัวหลวง จิตรกรรมแบบไทยประเพณี ครั้งที่
31 โดยมูลนิธิธนาคารกรุงเทพฯ